

Krejčová, Elena

## Stát a společnost

In: Krejčová, Elena. *Česko-bulharský a bulharsko-český tematický slovník : s úkoly na procvičování slovní zásoby : lexikální minimum ke státní závěrečné zkoušce*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, pp. 98-102

ISBN 978-80-210-6742-4; ISBN 978-80-210-6745-5 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130469>

Access Date: 26. 03. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

# 14. Stát a společnost

## Държава и общество

### 14.1. Stát, státní instituce

#### Държава, държавни институции

**banka** ж. банка

**byrokracie** ж. бюрокрация

**celní** прил. митнически: ~ **úřad** митница; ~ **prohlášení** митническа декларация; ~ **tarif** митническа тарифа

**celnice** ж. митница

**celník** м. митничар

**demokracie** ж. демокрация

**diktatura** ж. диктатура

**instituce** ж. институция: **vědecké** ~ научни институции, организации; **kulturní, osvětové, pedagogické, sportovní** ~ културни, просветни, педагогически, спортни институции

**ministerstvo** ср. министерство: ~ **školsví** министерство на образованието; ~ **dopravy a spojů** министерство на транспорта и съобщенията; ~ **spravedlnosti** министерство на правосъдието; ~ **vnitra** министерство на вътрешните работи; ~ **zdravotnictví** министерство на здравеопазването; ~ **zahraničí** министерство на външните работи

**ministr** м. министър: **náměstek** ~а заместник-министър; **rada** ~ů министърски съвет

**moc** ж. власт: **státní** ~ държавна власт; **zákonodárná** ~ законодателна власт; **výkonná** ~ изпълнителна власт; **politická** ~ политическа власт; **z** ~i **úřední** по силата на служебното положение; **plná** ~ пълномощно; **rozsudek je v právní** ~i присъдата е в сила

**mocenský** прил. който се отнася към власт, сила: ~é **orgány** органи на властта

**monarchie** ж. монархия: **konstituční** ~ конституционна монархия

**obecní** прил. общински: ~ **pozemky** общински терени; ~ **úřad** кметство; ~ **rada** общински съвет

**parlament** м. парламѐнт

**parlamentní** прил. парламентарен: ~ **system** парламентарна система; ~ **budova** сграда на парламѐнт; ~ **zpravodaj** парламентарен репортер

**policie** ж. полиция: **Policie České republiky** Полиция на Чешката република; **dopravní** ~ пътна полиция; **být odveden na ~i** бѣда отведен в полицейски участък

**premiér** м. премиер, министър-председател

**prezident** м. президент: **volba ~a** президентски избори

**senát** м. сенат: **Senát Parlamentu ČR** Сенат(ът) (*горната камера на Чешкия парламѐнт*); **soudní** ~ съдийски състав

**soud** м. съд: **Nejvyšší** ~ върховен съд; **krajský** ~ областен съд; **ústavní** ~ конституционен съд

**soudce** м. съдия

**soudní** прил. съдебен: ~ **system** съдебна система; ~ **sín** съдебна зала; ~ **znalec** съдебен експерт

**stát** м. държава: **demokratický** ~ демократична държава; **spolkový** ~ федеративна държава; **hlava ~u** държавен глава; **Spojené ~y americké** Съединени американски щати

**státní** прил. държавен; който се отнася към държава: ~ **hymna** държавен химн; ~ **znak** държавен герб; ~ **vlajka** държавно знаме; ~ **svátek** национален празник; ~ **návštěva** посещение на високо равнище; официално държавно посещение; ~ **území** държавна територия; територия на държава; ~ **cena** държавна награда; ~ **zkouška** държавен изпит; ~ **občanství** гражданство; ~ **příslušnost** поданство, гражданство; ~ **bezpečnost** държавна сигурност; ~ **zástupce** прокурор; ~ **zastupitelství** прокуратура; ~ **rozpočet** държавен бюджет; ~ **dluh** държавен дълг; ~ **podnik** държавно предприятие

**státník** м. държавник

**státnost** ж. държавност, държавничество

**úředník** м. чиновник, служител

**úřednice** ж. чиновничка, служителка

**ústava** ж. конституция

**ústavní** конституционен: ~ **práva** конституционни права; ~ **slib** клетва пред конституцията; ~ **soud** конституционен съд

**vláda** ж. правителство: **předseda** ~у министър-председател, премиер; **úřednická** ~ служебно правителство

**vlajka** ж. знаме, флаг: **státní** ~ национален флаг

**zákoník** м. кодекс, законник: **občanský** ~ граждански процесуален кодекс; **obchodní** ~ търговски закон; **trestní** ~ наказателен кодекс; ~ **práce** кодекс на труда

**zákonně** нар. законно, легално: **postupovat** ~ действам легално, съгласно закона

**zákonodárce** м. законодател

**zákonodárství** ср. законодателство

## 14.2. Občané Граждани

**cizinec** м. чужденец

**dodržovat,-uji** несл. спазвам: ~ **zákony** спазвам законите

**domorodec** м. местен жител, кореняк

**krajan** м. съотечественик, сънародник

**menšina** ж. малцинство: **etnická/národnostní** ~ етническо/народностно малцинство

**občan** м. гражданин; жител: **čestný** ~ почетен гражданин

**občanský** прил. граждански: ~ **průkaz** лична карта; ~ **á společnost** гражданско общество; ~ **á válka** гражданска война

**občanství** ср. гражданство, поданство: **čestné** ~ почетно гражданство; **státní** ~ поданство, гражданство; **udělit státní** ~ дам поданство; **osvědčení o státním** ~ свидетелство за гражданство

**obživa** ж. препитание

**rodák** м. земяк, съотечественик

**spoluobčan** м. съгражданин

**tuzemec** м. местен жител

## 14.3. Společnost Общество

**civilizace** *ж.* цивилизация

**družstvo** *ср.* кооперація

**ghetto** *ср.* гето

**hnutí** *ср.* движе́ние: **skautské** ~ скаутско движе́ние

**kolektiv** *м.* колектив; **pracovní** ~ трудо́в колектив

**kolektivní** *прил.* колективен: ~ **vlastnictví** колективна со́бственост

**lid** *м.* наро́д

**nadace** *ж.* фундація

**národ** *м.* наро́д, на́ция

**organizace** *ж.* организа́ция: **nezisková** ~ организа́ция с идеáлна це́л; **profesní** ~ професиона́лна организа́ция

**sdržení** *ср.* сдруже́ние: **občanské** ~ гра́жданско сдруже́ние

**skupina** *ж.* гру́па: **zájmová** ~ гру́па по интере́си

**sociální** *прил.* социáлен: ~ **politika** социáлна полити́ка

**společnost** *ж.* общество: **občanská** ~ гра́жданско общество

**veřejnost** *ж.* о́бщественост: **široká** ~ широ́ка о́бщественост

**veřejný** *прил.* пуб́личен, я́вен, открит: ~ **projev** пуб́лична реч; ~ **é mínění** о́бщественое мнѐние

**zástup** *м.* тълпа́, мно́жество: ~/~y **demonstrantů** тълпа́/тълпи́ (от) демонстра́нти

**zástupce** *м.* предста́витель

## 14.4. Politika, politické strany, volby

### Политика, политически партии, избори

**hlas** *м.* глас: **sčítání** ~**ů** преброяване на гласове́те

**hlasovat, -uji** *несв.* гласу́вам: ~ **přímo** гласу́вам пря́ко

**kampaň** *ж.* кампа́ния: **předvolební** ~ преди́зборна кампа́ния

**kandidát** *м.* кандида́т

**kolo** *ср.* тўр: **druhé ~ voleb** втўри тўр на изборите

**komise** *ж.* комiсия: **volební** ~ избирателна комiсия

**menšina** *ж.* малцинство: **parlamentní** ~ парламентарно малцинство

**mandát** *м.* мандат: **poslanecký** ~ мандат на депутат

**politický** *прил.* политически

**politik** *м.* политик

**politika** *ж.* политика

**právo** *ср.* право: **volební** ~ избирателно право

**referendum** *ср.* референдум

**system** *м.* система: **volební** ~ избирателна система;

**účast** *ж.* участие: **volební** ~ участие в изборите

**urna** *ж.* урна: **volební, hlasovací** ~ избирателна урна

**většina** *ж.* мнозинство: **parlamentní** ~ парламентарно мнозинство

**volby** *само мн.* избори: **přímé** ~ преки избори; ~ **prezidenta** избори за президент;

**komunální, obecní** ~ общински избори; **primární** ~ първични, предварителни избори

**volební** *прил.* избирателен: ~ **místnost** избирателна секция; ~ **obvod** избирателен

район; ~ **komise** избирателна комiсия; ~ **lístek** избирателна бюлетина; ~ **listina** избирателен списък

**volič** *м.* избирател, гласоподавател